

УДК 378.141.251-054.68

DOI <https://doi.org/10.32820/2074-8922-2019-64-101-108>

ДОСВІД СТВОРЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК УМОВИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

©Британ Ю.А.

Українська інженерно-педагогічна академія

Інформація про автора

Британ Юрій Анатолійович: ORCID: 0000-0002-4071-5766; yurabritan@gmail.com; кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри фізичного виховання; Українська інженерно-педагогічна академія; вул. Університетська 16, м. Харків, 61003, Україна.

Проголошення здоров'язбережувальної компетентності як однієї з ключових у майбутнього фахівця будь-якої галузі зумовлює пошук шляхів забезпечення її формування в процесі професійної підготовки. Доведене значення і позитивна роль освітнього середовища в навчально-виховному процесі закладу освіти актуалізують виявлення його впливу на формування здоров'язбережувальної компетентності студентської молоді. Власний педагогічний досвід роботи з закладі вищої освіти (Українській інженерно-педагогічній академії (м. Харків) дозволив переконатися в ефективності обраних напрямів роботи зі створення освітнього середовища для формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх інженерів-педагогів.

У статті пропонуються напрями створення здоров'язбережувального освітнього середовища, теоретично обґрунтовані і експериментально перевірені на практиці. З'ясування суті здоров'язбережувального освітнього середовища як спеціально створюваної системи, в якій засвоєння знань, умінь і навичок, формування емоційно-ціннісного ставлення до власного здоров'я відбувається в ситуаціях фізичного, емоційного, інтелектуального, соціального і духовного комфорту, уможливило обґрунтування ролі всіх його суб'єктів (представників професорсько-викладацького складу, кураторів студентських груп, представників студентських рад факультету і гуртожитку). Координована діяльність усіх суб'єктів, заснована на їхній попередній підготовці (цілеспрямована інформаційна підтримка, роз'яснювальна робота щодо методів і напрямів роботи), забезпечила створення ефективного здоров'язбережувального освітнього середовища.

Напрацювання і пропозиції автора щодо методів, форм роботи зі створення здоров'язбережувального освітнього середовища в закладі вищої освіти можуть використовуватися педагогічними працівниками під час формування здоров'язбережувальної компетентності фахівця. У перспективі можуть бути адаптованими під конкретні умови закладу щодо конкретної категорії майбутніх фахівців.

Ключові слова: здоров'язбережувальне освітнє середовище, здоров'язбережувальна компетентність, студентська молодь, заклад вищої освіти, формування, досвід, суб'єкти.

Британ Ю.А. «Опыт создания здоровьесохраняющей образовательной среды учреждения высшего образования как условие формирования здоровьесохраняющей компетентности студенческой молодежи»

Провозглашение здоровьесохраняющей компетентности как одной из ключевых у будущего специалиста любой отрасли обуславливает поиск путей обеспечения ее формирования в процессе профессиональной подготовки. Доказано значение и положительная роль создания образовательной среды в учебно-воспитательном процессе учебного заведения актуализируют выявления его влияния на формирование здоровьесохраняющей компетентности студенческой молодежи. Собственный педагогический опыт работы в учреждении высшего образования (Украинской инженерно-педагогической академии (г. Харьков) позволил убедиться в эффективности избранных направлений работы по созданию образовательной среды для формирования здоровьесохраняющей компетентности будущих инженеров-педагогов.

В статье предлагаются направления создания здоровьесохраняющей образовательной среды, теоретически обоснованные и экспериментально проверенные на практике. Выяснение сути здоровьесохраняющей образовательной среды как специально создаваемой системы, в которой

усвоение знаний, умений и навыков, формирование эмоционально-ценностного отношения к собственному здоровью происходит в ситуациях физического, эмоционального, интеллектуального, социального и духовного комфорта, повлекло обоснование роли всех его субъектов (представителей профессорско-преподавательского состава, кураторов студенческих групп, представителей студенческих советов факультета и общежития). Координированная деятельность всех субъектов, основанная на их предварительной подготовке (целенаправленная информационная поддержка, разъяснительная работа относительно методов и направлений работы), обеспечила создание эффективной здоровьесохраняющей образовательной среды.

Наработки и предложения автора по методам, формам работы по созданию здоровьесохраняющей образовательной среды в учреждении высшего образования могут использоваться педагогическими работниками при формировании здоровьесохраняющей компетентности специалиста. В перспективе могут быть адаптированы под конкретные условия учреждения для конкретной категории будущих специалистов.

Ключевые слова: здоровьесохраняющая образовательная среда, здоровьесохраняющая компетентность, студенты, учреждение высшего образования, формирование, опыт, субъекты.

Yu. Brytan "Experience of creating a health-keeping educational environment in higher educational institutions as a condition for developing students' health-keeping competence."

Proclaiming health-keeping competence the key one for any future specialist in any industry leads to the necessity to seek ways for its development within the vocational training process. The article substantiates the importance and positive role of creating an educational environment in the educational process of learning institutions, which actualizes the need to reveal its influence for students' health-keeping competence development. Personal pedagogical experience in a higher educational institution (Ukrainian Engineering Pedagogics Academy (Kharkiv)) allowed the author to get convinced of the efficiency of the selected ways of work on creating the educational environment with the aim of developing health-keeping competence of future teachers-engineers.

The article offers theory-based and experimentally-verified directions of creating a health-keeping educational environment. Learning about the health-keeping essence of the educational environment as a specially created system where the mastering of knowledge, abilities and skills as well as the development of emotionally-valued attitude toward students' own health take place within the physical, emotional, intellectual, social and spiritual comfort zone has entailed the substantiation of all its participants (representatives of higher education teaching personnel, tutors of student groups, Faculty senate and dormitory representatives). The coordinated activity of all participants based on their background (goal-seeking informative support, explanatory work concerning the methods and focus area) ensures the effective creation of the health-keeping educational environment.

The best experience and author's proposal concerning the methods and forms of work directed at creating a health-keeping educational environment in a higher educational institution can be used by teachers to develop future specialists' health-keeping competence. It can further be adapted with regard to particular conditions of an institution specializing in training a certain category of future specialists.

Keywords: health-keeping educational environment, health-keeping competence, students, higher educational establishment, formation, experience, participants.

Постановка проблеми. У сучасних екологічних, соціально-економічних умовах життєдіяльності суспільства однією з глобальних постає проблема збереження фізичного, психічного, соціального здоров'я майбутнього покоління. Студентська молодь є категорію населення, потенціал якої має ефективно використовуватися на благо держави і суспільства в різних галузях духовного і матеріально-технічного виробництва. Від того, наскільки в студента буде сформованою здоров'язбережувальна компетентність, буде залежати продуктивність

реалізації ним життєдіяльності взагалі і професійної зокрема [1]. Основні зусилля з пошуку шляхів підвищення ефективності формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фахівців науковці пов'язують з: впливом на особистість із метою забезпечення її усвідомлення необхідності дбати про власне здоров'я і здоров'я оточуючих (через формування інтересу, потреби, мотивації до цих процесів) з опорою на індивідуальні особливості кожного; приділенням особливої уваги формуванню в студентів цінностей фізичного розвитку, що

пов'язується з руховою активністю; забезпеченням фахівця теоретичною базою валеологічної науки (валеопедагогіки), засади якої він має використовувати в подальшій життєдіяльності взагалі і професійній діяльності зокрема; залучення всіх можливостей професійної підготовки (різних видів діяльності, напрямів підготовки тощо) до сприяння здоровому способу життя студентської молоді. Проте для реалізації цих шляхів необхідним постає створення умов, за яких вони стають здійсненими. Однією з умов формування здоров'язбережувальної компетентності студента виступає створення відповідного освітнього середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми здоров'язбережувальної компетентності особистості присвячено наукові дослідження Т. Андрющенко, О. Антонової, Н. Поліщук, Ю. Бойчука, М. Гончаренко, А. Турчинова, зокрема її формуванню у майбутніх фахівців різних спеціальностей – Н. Башавець, Д. Вороніна, А. Воропасвої, Є. Кочерги, І. Мельничук, О. Міхеєнка, Ю. Мухаріної, О. Шукатки та ін. На важливість освітнього середовища в формуванні особистості фахівця вказують сучасні дослідники: О. Білик, М. Васильєва, Н. Завидівська та інші.

Постановка завдання. На підставі узагальнення досвіду практичної роботи розкрити напрями реалізації створення здоров'язбережувального освітнього середовища закладу вищої освіти у формуванні здоров'язбережувальної компетентності студентів.

Виклад основного матеріалу. Проведене в 2018 році анкетування студентів Української інженерно-педагогічної академії (м. Харків) (120 осіб) і викладачів (34 особи) дозволило констатувати, що подолання проблем, пов'язаних зі здоров'язбереженням під час професійної підготовки, і студенти, і викладачі пов'язують зі створенням комфортних умов, покликаних сприяти фізичному здоров'ю (профілактика і охорона здоров'я, стимулювання фізичної активності студентів); психічно-духовному здоров'ю (створення сприятливих психологічних умов навчальної і позанавчальної діяльності студентів, взаємодії суб'єктів тощо). Для реалізації цих напрямів необхідними виступають спрямовані на це конкретні дії з боку керівництва, пов'язані з використанням можливостей матеріальної бази закладу

(фінансування діяльності їдалень, профілакторіїв, обладнаних спортивних і навчальних приміщень, медичних кабінетів тощо); діяльність викладачів (приділення уваги профілактичним і іншим заходам здоров'язбережувальної діяльності, озброєння студентів валеологічними знаннями, культивування здорового способу життя як приклад для наслідування студентами тощо). Не останнє місце належить студенту як суб'єкту власної здоров'язбережувальної діяльності, адже скільки б не створювали умови всі суб'єкти закладу вищої освіти, які мають стимулювати, мотивувати, забезпечувати потреби і можливості студента, без його власного бажання, інтересу, мотивації, сформованої на основі цінностей здоров'язбереження потреби активно організувати і брати участь у здоров'язбережувальній діяльності, досягнення результативності процесу здоров'язбереження є неможливим. Отже, постає проблема виховання, формування, закріплення ціннісної системи як основи життєдіяльності кожного студента, в якій провідне місце має посідати цінність здоров'я як глобальної цінності людства, цінність власного здоров'я і його збереження, цінність діяльності, спрямованої на підтримку і покращення як власного стану здоров'я, так і сприяння здоров'ю оточуючих тощо. На це спрямований науковий пошук дослідників проблеми виховання особистості в суспільстві і для нього, забезпечення її освіти і підготовки до життєдіяльності в суспільстві і професійної діяльності зокрема. Щодо досліджень шляхів підвищення ефективності професійної підготовки майбутнього фахівця, то проблема забезпечення здоров'язбереження студента посідає одне з чільних місць через усвідомлення нагальності вирішення цієї проблеми.

Зважаючи на ту роль, яку відіграють об'єктивні фактори впливу на особистість під час її формування, дослідники наголошують на необхідності врахування оточення особистості, яке виникає стихійно або створюється цілеспрямовано, підлягає керуванню в плані позитивного спрямування впливів на особистість. Те, яким буде оточення студента під час навчання в закладі вищої освіти, які цінності воно сповідуватиме і поширюватиме, багато в чому залежатиме результативність професійної підготовки кожного, зокрема в плані формування здоров'язбережувальної

компетентності майбутнього фахівця. Слід відзначити одноставність науковців у наданні пріоритетного значення створюваному навколо студента середовищу, яке виконує стимулюючу, виховну функцію. Н. Міллер під здоров'язбережувальним освітнім середовищем розуміє сукупність антропогенних, природних, культурних факторів, що сприяють задоволенню людиною власних потреб, здібностей, можливостей збереження здоров'я, яке сприяє впровадженню здоров'язбережувального навчання як процесу взаємодії суб'єктів, результатом якого є засвоєння знань, умінь, навичок, способів творчої діяльності, системи цінностей і збереження здоров'я учасників освітнього процесу [4, с. 18].

Здоров'язбережувальне освітнє середовище А. Маджуга розглядає як цілеспрямовану і професійно створювану систему дидактичних умов, в якій засвоєння знань, умінь і навичок, розвиток творчого мислення і формування емоційно-ціннісного ставлення до власного здоров'я відбувається в ситуаціях фізичного, емоційного, інтелектуального, соціального, духовного комфорту [3].

На основі аналізу визначень вітчизняних дослідників (Ю. Бойчук, О. Міхеєнко, Ю. Мусхаріна та інші) здоров'язбережувальне освітнє середовище характеризується як спеціально створювана система, в якій засвоєння знань, умінь і навичок, формування емоційно-ціннісного ставлення особистості до власного здоров'я відбувається в ситуаціях фізичного, емоційного, інтелектуального, соціального і духовного комфорту [1; 5; 6].

Для ефективності формування здоров'язбережувальної компетентності майбутнього фахівця першочерговим завданням постає створення здоров'язбережувального освітнього середовища, в якому діяльність усіх суб'єктів буде спрямована на соціально-педагогічний супровід студентів [2]. Адже студент – здебільшого вже сформована особистість із усталеною системою пріоритетних цінностей життєдіяльності, вплив на яку з метою удосконалення, або у разі потреби трансформації і зміни, має носити обережний характер. Саме тому супровід як така ненав'язлива допомога, котра може, а в окремих випадках і має носити прихований характер, у роботі зі студентською аудиторією виявляється ефективною. Проте саме супровід

вимагає ретельної продуманості і спеціальної підготовки з боку його суб'єктів.

Дієвими суб'єктами здоров'язбережувального освітнього середовища виступають викладачі закладу вищої освіти. Адже для того, щоб виховати у студентів позитивне ставлення до власного здоров'я, їм необхідно володіти певним рівнем валеологічної свідомості, демонструвати високий рівень культури здоров'я, проявляти ініціативність та небайдужість до оточуючого середовища, бути зразком для наслідування поведінки. Як зазначає Ю. Мусхаріна, визначаючи культуру здоров'я представника педагогічної професії: вчитель (викладач) є «носієм базових знань про здоров'я, здоровий спосіб життя, формування в підростаючого покоління потреб в оздоровленні, а також суб'єктом освітньо-виховного процесу, що здійснює власну здоров'язберігаючу діяльність» [6]. Студентські роки це – не лише роки професійного становлення й зростання фахівця, а ще й період формування власного способу життя, усвідомлення значення впливу здоров'я на свою подальшу життєдіяльність. Погоджуємося з Ю. Мусхаріною в тому, що «успіх вирішення цього завдання цілком залежить від рівня професійної майстерності викладачів вищої школи, від їхнього вміння донести кожному студенту значущість здорового способу життя та культури здоров'я як складової частини всебічного розвитку особистості» [6].

Для надання викладачам і кураторам академічних груп необхідних знань необхідним виявився пошук і підготовка спеціальних матеріалів, проведення науково-методичного семінару «Формування здоров'язбережувальної компетентності студентів». Метою цього науково-методичного семінару є підвищення рівня професійної компетентності викладачів шляхом отримання та поглиблення ними знань щодо особливостей і технологій формування здоров'язбережувальної компетентності. Проведення семінару дозволяє комплексно підійти до висвітлення й обговорення необхідної інформації, що створює теоретичне підґрунтя для подальшої роботи викладачів у напрямі формування здоров'язбережувальної компетентності студентів. Під час проведення семінару варто розглянути такі питання: роль і місце формування здоров'язбережувальної компетентності у підготовці майбутніх фахівців як складника їхньої професійної

підготовки; особливості здоров'язбережувальної компетентності, її складників відповідно до професійних функцій; суть і зміст формування здоров'язбережувальної компетентності майбутнього фахівця; особливості формування здоров'язбережувальної компетентності студентів; напрями формування здоров'язбережувальної компетентності студентів; можливості процесу професійної підготовки у формуванні здоров'язбережувальної компетентності студентів; форми й методи формування здоров'язбережувальної компетентності студентів. Загальні питання потребують ретельного добору фактів, аргументів, інноваційних пропозицій з організації роботи з ними. Сьогодні важко зацікавити студентську аудиторію, ще важче залучити до участі в додатковій, крім методичної і викладацької, діяльності викладачів. У зв'язку з цим, необхідною виявляється робота з інформування викладачів про роботу семінару, зацікавлення в активній участі в ньому шляхом рекламування цікавих моментів, можливостей опанування й розширення власної компетентності в роботі зі студентською аудиторією шляхом вироблення нових методів і технологій роботи зі студентами.

Проведення науково-методичного семінару сприяє формуванню позитивної мотивації викладачів до розв'язання поставленої проблеми, підвищенню рівня їхньої інформаційної готовності до роботи зі студентами з формування здоров'язбережувальної компетентності, активізує їхню самоосвітню діяльність у цьому напрямі.

Усвідомлення значущості інформативної підтримки викладачів про особливості і можливості організації здоров'язбережувальної діяльності студентів, засвоєння ними необхідного теоретичного матеріалу систематично відбувалося на семінарах кураторів, що проходили один раз на місяць, а також у процесі дискусій, ділових ігор, тренінгів, спортивних змагань, спортивно-масових та інших інтерактивних заходів, що запроваджувалися на факультеті. Тематика занять із викладачами передбачала надання їм інформації про знання й уміння, які є необхідними для валеологічної підготовки студентів, визначення напрямів роботи зі студентами та характеристики тих заходів, які вони запроваджуватимуть для формування в

студентів здоров'язбережувальної компетентності.

Результати дослідження повною мірою підтвердили положення про те, що ефективність формування здоров'язбережувальної компетентності студентів залежить від умінь викладачів урахувати їхні особливості, зумовлені родинним вихованням, досвідом здоров'язбережувальної діяльності на загальному рівні освіти. У процесі роботи виходили з того, що викладач повинен сам бути глибоко переконаним у тих істинах, які він пропагує. Якщо він, наприклад, розповідає студентам про переваги здорового способу життя і культивування власного здоров'я, збереження здоров'я оточуючих, необхідність протидіяти шкідливим звичкам, важливість для цього здійснення здоров'язбережувальної діяльності, то він сам повинен глибоко в це вірити й культивувати ці істини в студентському середовищі, не допускаючи негативних учинків, що шкодять здоров'ю, у власній життєдіяльності і професійній діяльності зокрема. У цьому твердженні повністю погоджуємося з думкою К. Ушинського про те, що особистість виховують не навчальні програми й підручники, а особистість. Специфічну характеристику педагогічної, зокрема викладацької діяльності, науковці [2] пов'язують з основними її засобами, якими виступають особистісні характеристики викладача. Це дає підстави стверджувати, що вирішення завдань формування здоров'язбережувальної компетентності студентів значною мірою залежить від сформованості культури здоров'язбереження сучасного викладача.

У процесі роботи з викладацьким складом зі створення здоров'язбережувального середовища для формування здоров'язбережувальної компетентності студентів особливу увагу приділяли пошуку можливостей забезпечення готовності викладачів до опанування й реалізації в межах навчального закладу, факультету, а також у позанавчальній діяльності виховних цілей і завдань із формування здоров'язбережувальної компетентності, реалізації можливостей різних видів професійної підготовки щодо вирішення досліджуваної проблеми, залучення студентів до різних видів позааудиторної роботи професійного здоров'язбережувального спрямування, створення мережі творчих

об'єднань студентів (гуртків, клубів, секцій, творчих колективів тощо), які б відповідали інтересам, здібностям студентів, вибору ефективних форм і методів роботи зі студентами, діагностуванню й фіксації результатів формування здоров'язбережувальної компетентності студентів, а також коригуванню виховних програм, технологій і методик, що використовуються в процесі роботи, моделювання подальшої діяльності.

Цілеспрямована інформаційна підтримка викладацького складу як суб'єктів здоров'язбережувального освітнього середовища для забезпечення формування здоров'язбережувальної компетентності студентів дала педагогам можливість усвідомити важливість здоров'язбережувальної діяльності; актуалізувати і систематизувати науково-методичні знання, оволодіти необхідними знаннями та вміннями; сформувати понятійний апарат з валеології, оволодіти теоретичними засадами формування здоров'язбережувальної компетентності студентів, необхідним для здійснення такої діяльності навчально-методичним інструментарієм; підвищити свою валеологічну і педагогічну компетентність. Викладачі під час колективної й індивідуальної бесіди відзначали власну зацікавленість у сучасних валеологічних розробках проблеми піклування і підтримки власного здоров'я. Важливим було донести до викладачів пріоритетність активної роботи над власною особистістю в напрямі забезпечення розширення можливостей піклування про власний стан здоров'я і приділення уваги питанням здоров'язбереження студентів під час викладання ними доручених навчальних дисциплін, у позанавальному спілкуванні зі студентами.

Велике значення надавалося підготовці кураторів студентських груп шляхом інформаційно-консультативної допомоги щодо організації здоров'язбережувальної діяльності у виховній роботі. Метою постійно діючого Семінару кураторів було забезпечення готовності кураторів до планування і організації виховної роботи зі здоров'язбереження в усіх її формах. На перших заняттях було обговорено необхідність планування такої роботи, систематичність її проведення, напрями і форми її організації, а також рекомендовано тематику заходів відповідно до плану виховної роботи факультету. Оскільки куратори мали

мотивувати студентів до активної участі в масових заходах, що проводилися на факультетах, роз'яснюючи важливість здоров'язбережувальної діяльності для кожної особистості і фахівця, на семінарі було представлено інформацію щодо потенційних можливостей різних виховних заходів у формуванні різних складників здоров'язбережувальної компетентності.

Спеціально організовані і проведені засідання Семінару кураторів з використанням методів «круглий стіл», «мозковий штурм», «мікрофон» дозволили кураторам виявити творчість у представленні й обґрунтуванні переваг розроблених ними різних виховних заходів здоров'язбережувального напрямку: «Пам'ятка: Правила харчування студента», «Денний режим навчання і відпочинку», «У здоровому тілі – позитивний настрій», «Здоров'я фахівця: на що звернути особливу увагу», «Власне здоров'я – здоров'я підлеглих» тощо.

Кураторам було надано інформацію щодо можливості залучення фахівців, які професійно можуть ознайомити студентів зі шляхами організації власного здоров'язбережувального дозвілля, культивування здорового способу життя (керівниками спортивних секцій, клубів), а також провести заходи профілактичного характеру (медичними працівниками, представниками громадських організацій, соціальних служб, благодійних фондів тощо).

З кураторами в межах діючого Семінару кураторів працював психолог, який мав забезпечити інформацією щодо виявлення в студентів проблем психологічного характеру шляхом спостереження за поведінкою, бесіди тощо, а також механізмів залучення, в разі потреби, студентів до психологічної служби допомоги. Важливим було забезпечення усвідомлення кураторами особистої відповідальності за психологічний клімат у колективі студентської групи, від якого залежить зокрема і психологічне здоров'я кожного окремого студента. З цією метою обговорювали поведінку кураторів у різних ситуаціях конфлікту, прояву агресії, морального вибору тощо, що спрямо виробленню стратегії поведінки в реальних ситуаціях взаємодії зі студентами, в латентних проблемних ситуаціях взаємостосунків між студентами. Зважаючи на проблему професійного вигорання фахівців освітньої галузі, котре науковці пов'язують з емоційним,

психологічним навантаженням, важливою є психологічна підтримка кураторів, що має носити не періодичний, а систематичний характер. Ефективними формами такої роботи, крім індивідуальної в разі проблеми і потреби окремої особистості куратора студентської групи, виявляються групові форми – обговорення ситуацій, які сталися або можуть виникнути через причини об'єктивного характеру.

Результатом роботи Семінару кураторів було обговорення складених кожним куратором річних планів роботи зі студентською групою, з висвітленням групових і індивідуальних форм такої роботи. У подальшому впродовж року куратори збиралися з метою обговорення утруднень, що виникали в роботі зі студентами, а також ділилися власними враженнями від отриманих позитивних результатів після проведення конкретних заходів. Такі зустрічі забезпечували обмін досвідом роботи зі студентами в напрямі організації здоров'язбережувальної діяльності і дозволили вносити корективи в намічені плани подальшої виховної роботи куратора студентської групи і факультету в цілому.

Стосовно забезпечення формування спеціальних компетентностей здоров'язбережувальної компетентності студентів звертали увагу кураторів на необхідність професіоналізації організованої здоров'язбережувальної діяльності, урахування положення про те, що сформовані під час професійної підготовки уміння і навички студентів мають бути перенесені в сферу професійної діяльності. З цією метою рекомендували запрошувати на кураторські години фахівців, що працюють на виробництві, які висвітлювали здоров'язбережувальний аспект власної діяльності, розкривали його зміст під час виконання конкретних професійних функцій, демонструючи важливість здоров'я і піклування про нього для фахівця. Куратори також мали можливість проведення такої роботи під час організованих екскурсій на виробництво. Для того, щоб така робота була ефективною, проводили інформаційно-консультативну роботу з кураторами в рамках роботи створеної «Служби методичної допомоги» щодо методів, які слід обирати, щоб зацікавити студентів, викликати їхні позитивні емоції стосовно організації власної здоров'язбережувальної діяльності для ефективною професійної діяльності.

Зважаючи на потенціал такого суб'єкта здоров'язбережувального освітнього середовища вищого навчального закладу як студентське самоврядування, яке, перш за все, забезпечує інтеграцію студентів у освітній процес, саме на нього покладалися сподівання з реалізації активних форм роботи зі студентами. Так, з ініціативи і за організацією студентського самоврядування студенти залучалися до спортивної діяльності під час проведення масових форм роботи, в якій приймали участь студенти всіх груп факультету. Студенти – представники Студентської Ради факультету виступили ініціаторами проведення змагань із волейболу, що проводилися щороку; проведення акцій профілактичного характеру («Ні – наркотикам!») і на підтримку людей із фізичними вадами («Допоможи ближньому!»), спрямованими на формування в студентів умінь і навичок із соціального здоров'я.

На базі гуртожитку заступником декана факультету з виховної роботи було організовано паралельно роботу з Студентською Радою гуртожитку щодо необхідності і методів роботи з ознайомлення студентів із правилами проживання з метою підтримання здорового способу життя. Така робота, що проводилася саме студентами, була важливою і носила дієвий потенціал, бо забезпечувала усвідомлення єдиних правил для всіх без винятку. Представники Студентської Ради гуртожитку надіялися повноваженнями з контролю за підтриманням порядку і відповідальністю за належний рівень життєдіяльності в гуртожитку.

Крім цього, у зв'язку з тим, що приміщення гуртожитку дозволяли поводити заходи зі здоров'язбережувальної діяльності, необхідним було забезпечити студентів, як організаторів, володінням методами організації такої діяльності. З цією метою було проведено інформаційно-роз'яснювальну роботу зі студентами з організації різних напрямів здоров'язбережувальної діяльності: проведення Дня здоров'я, Тижня боротьби зі СНІДом, спортивних змагань із різних видів спорту; круглих столів з обговорення проблем поширення шкідливих звичок, культивування здорового способу життя; організації заходів до Всесвітнього дня без тютюну тощо.

Таким чином, представники деканату здійснювали координацію діяльності всіх суб'єктів (представників професорсько-викладацького складу, кураторів студентських

груп, представників студентських рад факультету і гуртожитку), спрямовану на створення здоров'язбережувального освітнього середовища. Таке середовище, забезпечене інформацією щодо особливостей, напрямів, змісту і методів роботи зі студентами в подальшій роботі, виступало обов'язковою умовою реалізації системи формування здоров'язбережувальної компетентності студентів.

Висновки. Розроблені і експериментально перевірені напрями, методи, форми роботи з представниками професорсько-викладацького складу, кураторами студентських груп,

представниками студентських рад факультету і гуртожитку, спрямовані на створення здоров'язбережувального освітнього середовища в закладі вищої освіти можуть використовуватися педагогічними працівниками для формування здоров'язбережувальної компетентності фахівця.

Перспективи подальших досліджень. Подальшого дослідження потребує проблема пошуку шляхів забезпечення здоров'язбережувальної професійної діяльності викладачів, організації спільної взаємодії між викладачами і студентами зі здоров'язбереження тощо.

Список використаних джерел

1. Бойчук Ю. Д. Сутність здоров'язбережувальної компетентності в контексті валеологічної парадигми [Електронний ресурс] / Ю. Д. Бойчук, А. В. Турчинов // Проблеми інженерно-педагогічної освіти : зб. наук. пр. – 2015. – № 48-49. – С. 180-186. – Режим доступу : <http://library.uipa.edu.ua/resources/problemi-inzhenerno-pedagogichnoji-osviti-zbirnik-naukovikh-prats-vipusk-48-49.html> - Дата звернення 30.05.2019р

2. Васильєва М. П. Особливості соціального виховання студентської молоді / М. П. Васильєва // Соціально-педагогічна діяльність у сфері дозвілля: проблеми і перспективи: мат-ли наук.-практ. конф. (06.12.2016), Харків. – Харків : ХДАК, 2016. – С. 36-37.

3. Маджуга А. Г. Теория и практика формирования и развития валеоконативных стратегий личности в контексте здоровьесберегающего образования в современной школе / А. Г. Маджуга. – Шымкент : Изд-во ЮКГУ им. М.О. Ауезова, 2005. – 386 с.

4. Миллер Н. Д. Здоровьесберегающее обучение детей санаторных классов общеобразовательной школы : автореф. дис. канд. пед. наук : спец. 13.00.01. / Н. Д. Миллер. – Новокузнецк, 2006. – 18 с.

5. Міхєєнко О. І. Підготовка майбутніх фахівців зі здоров'я людини до застосування здоров'язміцнювальних технологій: теоретико-методичні аспекти : монографія / О. І. Міхєєнко. – Суми : Університетська книга, 2015. – 316 с.

6. Мусхаріна Ю. Ю. Формування культури здоров'я майбутнього вчителя фізичної культури як важлива умова ефективності оздоровлення підлітків / Мусхаріна Ю. Ю. // Проблеми інженерно-педагогічної освіти: зб. наук. пр. – Харків : УІПА, 2011. – № 30-31. – С. 218-222.

konteksti valeolohichnoi paradyhmy'[The essence of health competence in the context of the valeological paradigm], *Problemy inzhenerno-pedahohichnoi osvity*, Ukrainska inzhenerno-pedahohichna akademiia, Kharkiv, no. 48-49, pp. 180-186, viewed 30 May 2019, <<http://library.uipa.edu.ua/resources/problemi-inzhenerno-pedagogichnoji-osviti-zbirnik-naukovikh-prats-vipusk-48-49.html>>.

2. Vasyliieva, MP 2016, 'Osoblyvosti sotsialnoho vykhovannia studentskoi molodi'[Features of social education of student youth], *Sotsialno-pedahohichna diialnist u sferi dozvillia: problemy i perspektyvy*, Kharkivska derzhavna akademiia kultury, Kharkiv, pp. 36-37.

3. Madzhuga, AG 2005, *Teoriya i praktika formirovaniya i razvitija valeokonativnykh strategii lichnosti v kontekste zdorovetvorjashhego obrazovaniya v sovremennoj shkole*, [Theory and practice of the formation and development of valeoconative personality strategies in the context of health education in a modern school] Izdatelstvo Juzhno-Kazhastanskogo gosudarstvennogo universiteta imeni M.Aujezova, Shymkent.

4. Miller, ND 2006, 'Zdorovesberegajushhee obuchenie detej sanatornykh klassov obshheobrazovatelnoj shkoly'[Health-saving training for children of sanatorium classes of a comprehensive school], *Kand.ped.n. abstract*, Novokuzneck.

5. Mikheienko, OI 2015, *Pidhotovka maibutnikh fakhivtsiv zi zdorovia liudyny do zastosuvannia zdoroviazmitsniuvalnykh tekhnolohii: teoretyko-metodychni aspekty*, [Preparation of future human health professionals for the application of health-enhancing technologies: theoretical and methodological aspects] Universytetska knyha, Sumy.

6. Muskharina, Yulu 2011, 'Formuvannia kultury zdorovia maibutnoho vchytelia fizychnoi kultury yak vazhlyva umova efektyvnosti ozdorovlennia pidlitkiv'[Forming the health culture of a future physical education teacher as an important condition for the effectiveness of adolescent recovery], *Problemy inzhenerno-pedahohichnoi osvity*, Ukrainska inzhenerno-pedahohichna akademiia, Kharkiv, no. 30-31, pp. 218-222.

References

1. Boichuk, YuD & Turchynov, AV 2015, 'Sutnist zdoroviazberezhuvalnoi kompetentnosti v

Стаття надійшла до редакції 30.05.2019 р.